

ironisme. De
weging niet,
keer-is-weder-
loorgang. Het
en, en daarna
weg bij dat
ulus het eer-
dat andere:

op vast. Het
er getrouwd-
koopen. En
us, de wereld
de wereld,
toort-van-wel-

het slik der
het slik van
deins straten
dat we van
r Hem, door
het slik naar
ien, die heel
ebben: Izaks
en (want dit
eter, dieper,
God.

toort doorge-
eens zoo in
hè ja. Maar
gaan. Als hij
De wereld
ts dat blijft,
egen, en de

is-gaat voor-
n den Vader
uigedom par-
er, God-drie-
niet van de

ndere wereld
u beter dan
n beweging-
ar is de tijd
niet dicht, en
noemen, en
ar, van waar
toort er ook
werken ook

groote Tegen-
en de Maker
en de Man,
rouw.

smos gaat

dwet niet.
vertroosten
WET? Gods

K. S.

VEN

(Slot).

at de alge-
ie geval, zij
of niet, het
en tekst van
akers hebben
ijft geen
maail maar
zonder punt-
et natuurlijk
welke letter
chriften zag,
in een thans
ms erg veel
het ver-
l, zoo is het

prnsdrndr
r eens aan.
stler ook ver-
l, enz. hier
orts sommige
cht moeten
oet ge gaan
er dapper, de
er niet, haalt
in: de paren,
Perron, enz.
dpns. Hooit
een volgend
e weer ver-
vadt: dieper
huzaar: dap-
of: de Pair
geschreven
moet men

maar raden, of het er bij te denken is; we kunnen dus ook krijgen: de peer van Nies, de paren van S., enz., enz.). Misschien echter komt ge op de gedachte: het kon wel zijn: de prins, in het andere geval blijft ge maar doorgaan met zoeken. Neem eens aan, dat ge houvast hebt aan: de prins. Dan probeert ge verder: dprnsdrndr... De prins dreunde? De prins dreinde? De prins doorrende...? De prins door nood...? Haal de r erbij: dprnsdrndr. De prins daar onder? De prins door nader? ... In het Hebreeuwsch kan het woordje van ontbreken, dat hangt van de vocalen af. Ik kan dus „van“ erbij moeten prakkeiseren: het kan dus worden: De Prins van Doorn daar. Ge zoekt verder: drndrdrndr... Daar onder Londen? Daar onder landen...? Is het geheel: de prins der ronde Roelanden? En zoo voort. Ik ga niet verder.

Ieder voelt, hoe hier gewoonte, routine, tenslotte den weg wel vindt, om te begrijpen, dat er staan zal: De Prins der Nederlanden vertrok naar het Loo. Maar ieder begrijpt ook, dat er op die manier (wat onderdeelen betreft) altijd vragen over móeten blijven. Ik kan het ook lezen als: De Prins der Nederlanden vertrekke naar het Loo. In dat laatste geval moet ik andere klinkers plaatsen, dan wanneer ik lees: vertrok.

En nu is — om bij het voorbeeld te blijven — het best mogelijk, dat een of andere lezer voor zooveel honderd jaar gelezen heeft: vertrok. Maar dat een ander, op gronden aan het verband, of aan den zin van het geheel ontleend, voorslaat: vertrekke. In zoo'n geval kan wel de ééne deskundige met den anderen deskundige een geleerd debat beginnen over de vraag: welke vocalisatie de juiste zal zijn, maar moet niet een óndeskundige tegen een deskundige gaan „keffen“: gh komt met critische hand aan een heiligen tekst, dat maakt me bitter, ik zal daarvan eens een boekje opendoen tegen het volk. Want dat is onverstand.

Dat lijkt een enkelen lezer wat afgetrokken mischien. Daarom geef ik enkele voorbeelden uit den bijbel zelf. Ik heb op de plaats, waar ik schrijf, mijn boeken niet bij de hand, moet me dus beperken tot enkele voorbeelden, die ik me herinner. Er zijn er natuurlijk ettelijke. Want de vraag naar de noodzaak, al of niet, van het aanbrengen van andere vocalen, dan vroegere menschen onder die medeklinkers hebben geplaatst, komt onophoudelijk voor.

Als b.v. Saul koning gemaakt is, zijn er ontvreden. Die zeggen: moet deze koning zijn? Ze brachten hem geen geschenk. Daarop volgt dan in 't Hebreeuwsch (1 Sam. 10:27): wjhjkmchr(j)sj. Onze Statenvertaling (ook andere, b.v. de Lutherse) maakte daarvan: doch hij (Saul) was als doof. Maar dat staat er niet. Er staat, volgens deze vocalisatie: hij was als zwijgende. Nu kan men wel doofheid simuleren, maar niet zwijgen. Men spreekt of zwijgt, maar kan niet als het ware zwijgen. Let men evenwel erop, dat in het Hebreeuwsch de letters r en d op elkaar lijken als twee druppels water, zoodat men, niet door inlegkunde, maar door eenvoudigen plicht tot probeeren-te-lezen, zich afvraagt: staat er wel een r, of zie ik per ongeluk een d voor een r aan¹⁾, dan kan het (omdat de j wegvallen kan): wjhjkmchdsj. Dat beteekent: en het geschiedde, ongeveer een maand later. Trek dit bij het volgende hoofdstuk²⁾, en ge begrijpt ineens, wat er wel gestaan moet hebben: de menschen zeiden: moet deze koning zijn? maar een maand later ongeveer kreeg die nieuwe koning al de kans, te toonen, wat hij kon (Jabes).

Een ander voorbeeld.

In Richt. 18:30 staat: Jonathan en zijn zonen waren priesters voor den stam van Dan totdat het LAND gevankelijk weggevoerd is. Afgedacht daarvan, dat het „Land“ tot op heden nog nooit „weggevoerd“ is, komt de vraag op: wat is dat hier? De ballingschap? Maar dat kan niet. Toch staat er in den tekst: het land. De Lutherse vertaling „redt“ zich uit de moeilijkheid, door te „lezen“: ... tot aan den tijd, dat Zij uit het land gevangen weggevoerd werden. Maar a) dat staat er niet, b) de moeilijkheid, chronologisch, blijft. Bedenkt men evenwel, dat in het hebreeuwsche woord voor „land“ de letter ts staat, en dat deze (in het hebr.) ééne letter ook haarlijn lijkt op de twee letters wn (vergelijk den brief van den eersten den besten correspondent, die onduidelijk schrijft), dan kan er staan, met andere klinkers: totdat de ark gevankelijk werd weggevoerd. Dat geeft duidelijk een goeden zin.

Zoo waren de voorbeelden te vermenigvuldigen. Door andere klinkers te lezen (meer niet) wordt Psalm 73:1 (immers is God Israél goed) verbeterd: Goed is God den oprechte (dat móet de zin zijn, als men denkt aan het parallelisme der poëzie, een gedachte in andere woorden her-

¹⁾ Een ander interessant voorbeeld: van David staat er, dat hij overwonnen vijanden legde (door liet gaan) onder de eegen, en onder de zagen, en onder de ploeg. Niet alleen vreeslijk wreed, maar ook een omslachtigheid, die de wreedheid duivelsch maakt. ... Als het er stond. Maar aangezien de letter, die voor een r werd aangezien, even goed voor een d kan worden aangezien, is het wel zeker, dat er sprake was van een „doen dienen“ aan eg, zaag, ploeg. Dwangarbeid dus. Gansch „humana“.

²⁾ Ook de indeling in hoofdstukken is door anderen gemaakt.

halen, men lette op het volgende: rein van hart). Door andere klinkers te lezen, en in verband daarmee een anderen medeklinker (die er nu staat, kan in den eersten tekst ook niet gestaan hebben) wordt Ps. 100:3 duidelijk: Hij heeft ons gemaakt, en niet wij, — dat wordt dan: Hij heeft ons gemaakt, en wij behooren Hem, wij zijn (dus) zijn eigendom (vandaar ook: zijn volk, de schapen zijner weide). In een van de kleine profeten staat: zij zullen huizen bouwen, maar niet erin wonen (tegen de verwachting!), zij zullen wijngaarden planten, maar niet ervan drinken (tegen de verwachting), zij zullen hoereeren, maar niet uitbreken in menigte (maar dat wordt door wie hoereert ook belemmerd niet begeerd, de parallel wordt dus verboden.) Alles „klopt“ evenwel, als men een andere lezing vermoedt, b.v. door, met zeer kleine wijziging te lezen: zij zullen er geen vroude van hebben.

Ons volk is over deze dingen niet al te ruim ingelicht, en het gesprek hierover wordt door veel misverstand bemoeilijkt. En daarom te meer zijn verzuchtingen-in-de-ruimte als van ds Berkhoff zoo onverantwoord. Want ze laten het volk in een dwaas vooroordeel zitten, speculeeren onbewust op de bestaande misverstanden, verwarren het bijbelcritische werk van niet-Gereformeerden met het bijbel-geloovige werk van Gereformeerden, en borduren verder op het stramien van bestaand onverstand. Onverstand, zeg ik. Het volk, en sommige van zijn „leiders“ zuchten ach en wee, als ze hooren spreken van tekstwijziging. Aldus letterlijk ds B. Maar het volk moet weten — anders wordt het bedrogen — dat, indien de onderzoeker eerlijk tegenover de Schrift staat, en dus niet maar er iets van maken wil, wat hem aanstaat, doch naar het tekst-en Schriftgeheel wil lezen, dat dan „wijziging“ eigenlijk geen „wijziging“ is. Men wijzigt dan niet de Schrift, doch wijzigt wat zooveel jaren geleden heel doorgewone menschen, die óók moesten zoeken, ervan gemaakt hebben. M.a.w. men probeert dan terug te keeren naar de Schrift zelf. Dat heet „tekst-critiek“, en de menschen verwarren die met „bijbel-critiek“, omdat het woord erop lijkt. Maar natuurlijk is het zoo niet, omdat geloovige tekst„critiek“ alleen maar vraagt: hoe keer ik tot den tekst, met klinkers, terug, zóó, als de schrijver dien bedoeld heeft.

Natuurlijk kan iemand in den overgeleverden tekst allerlei wijzigingen als verbeteringen willen voorslaan uit ongeloofs-vooroordeel. Dat is altijd te veroordeelen. Maar de vraag, of een bepaalde voorslag willekeurig is, of niet, hangt dan ook samen met een reeks andere vragen, die ten deele betrekking hebben op objectieve Schrift-kwesties, ten deele op de gesteldheid van den vakeleerde.

En ons volk zal zich bij dien arbeid der vakeleerden eenvoudig hebben neer te leggen in bepaalde gevallen. Dat zij den bijbeltekst trachten vast te stellen, och, wij kunnen daar groote woorden over vertellen aan eenvoudige lezers van ons particuliere blaadje, maar nuchter feit is, dat we ook hier staan voor de gewone verplichting, dat wie geen vakeleerde is, het gezag heeft te erkennen van wie het wel is. God laat ons nu eenmaal niet allemaal van voren af aan beginnen. En de vraag, welke vocalen ergens staan willen, zal een kwestie blijven tot aan Christus' wederkomst. Prof. Aalders doet dan ook „eschatologisch“ waakwerk, als hij met anderen die vraag stelt. En ds B. houdt de menschen liever „slapende“ hier. Zooals ik nu den tekst van Homerus aanneem op gezag van vakeleerden, zoo heeft wie geen Hebreeuwsch of Grieksch kent, en niet, stel dat hij het kent, zijn leven aan de vakstudie geven kan, eenvoudig zich te laten helpen door geleerden van het vak. Dat was natuurlijk precies zoo, toen de Statenvertaling uitkwam. Maar toen had het volk nog geen last van zulk wantrouwen.

En nu keer ik naar ds B. terug. Juist wijl het zoo is, juist daarom ben ik verantwoordigd over holle verdachtmakingen als hij tegenover prof. A. zich veroorloofde. Dikke woorden, of een gerekt betoog over die „bewuste“ vocaal doen voor Gods oog niet af van het feit, dat hij prof. Aalders om dit algemeene onderzoek naar vocalen, waarbij de geleerde zich weigert te binden aan de overlevering, als ware die gebiedend, bij het volk verdacht gemaakt heeft. Ds B. doet beter dat te herroepen, dan een hooge borst te zetten; wat hem toch niet goed afgaat. Nog in dit laatste verweer-artikel zet hij de dingen onderst-boven. Hij haalt de „Canoniek“ erbij, die echter, noch met de kwestie-Zahn, noch met deze zaak, ook maar iets heeft uit te staan. Hij spreekt, nóg eens, van „veranderingen aanbrengen in den tekst der Heilige Schrift“. Ds Berkhoff spreekt hier als een kind, maar zonder diens eenvoudigheid. De exegeet mag dus „ZELF“ vraagt hij, de vocalen of klinkers wijzigen? Die vraag is dwaasheid. Er valt niets te wijzigen, er valt alleen maar in te vullen naar beste weten. Dat hebben, zooveel honderd jaar geleden, joodsche „exegeten“ gedaan, achter wie ds B. nu maar (schijnbaar, want hij

zal toch ook in veel gevallen mee móeten komen) aan wil komen, omdat het geval-Aalders hem niet vlak ligt. Maar die joodsche exegeten, die dan voor één keertje ds B.'s vertrouwen wel genieten, zijn heel andere menschen dan de bijbelschrijvers zelf. Niemand wil hun werk voor onverbeterlijk houden; als ds B. dien schijn aanneemt, misleidt hij eerst zichzelf, dan de schare. Want ook Apeldoorn kan dat niet volhouden.

Wij waarschuwen tegen zulk bedrijf ernstig. Want wij moeten op de waarlijk gereformeerde werkers geen slijk werpen. Het is tóch al een heele worsteling, om inzake de brandende Schriftvragen, menschen te hebben, die eerlijk, maar uit gereformeed inzicht werken, ook in dezen. Wie hen, niet om eenig zakelijk verschil, maar om den eenvoudigen plicht van vragen-water-staat bij het volk verdacht maakt, wete wat hij doet.

Hij brengt de schare van naar bijbel af. Want — is het nu eigenlijk niet om tureluursch te worden? Eenerzijds beveelt ook De Wekker steevast de nieuwe deeltjes van de Korte Verklaring der Schrift (uitgave Kok, Kampen) bij het volk aan, hoewel natuurlijk iedereen weet, dat die nieuwe vertaling in ettelijke gevallen rust op andere lezing, zoowel van klinkers als van medeklinkers. Op het oogenblik heb ik hier een deeltje bij de hand, van Prof. Ridderbos, dat het eerlijk-weg, in noten, aan de menschen, de eenvoudige menschen, vertelt.³⁾ En dan komt daar aan den anderen kant een Chr. Geref. chiliast, die zijn eigen kerk tot zwijgen noopte in een broederlijk synodaal-moment, en sinds maar zelf ging spreken, en die wil nu ons, onder hooghouding van de apeldoornsche waardigheid, vertellen, dat om de algemeene toepassing van een regel, dien ieder nu haast wel als regel kennen moet, een gereformeed werker zich bezondigt aan het wijzigen der Schrift? Als dat waar is, dan levert de recensierende Wekker-redactie de schapjes over aan het bederf.

Zoo staan de zaken, en men zal hier moeten kiezen of deelen: eerlijk spreken, of het volk ook door stilzwijgen, zoolang het duurt, een rad voor de oogen draaien, „kwesties“ ontduikende, die daardoor pas tot „kwesties“ worden.

Maar men wijgt, en ziet toe, of blaast het vuurtje van wantrouwen aan.

Het is die ellendige klaag-manie, die ons volk vergiftigt. Ze werkt door. De Wekker durft geen woord kikken tegen ds Berkhoff; het blad pruttelt ook maar liefst tegen de Gereformeerden, uit wier hand men toch maar eten moet.

En zóó komen in ons land de scheuren. Straks hebben we onder Gods zegen een nieuwe bijbelvertaling, hebben positief werk tegenover vrij-zinnigen en ethischen mogen voltooien, maar, als de misverstanden van ds B. en van anderen elkaar blijven omhelzen, dan is het eenige gevolg, dat we straks de menschen weer zien mókken tegen wat als zegen Gods is aan te merken. En dat het verschil tusschen ethisch en modern eenerzijds en gereformeed anderzijds zuiver legendarisch blijft, en dus een krachtig werkend opium voor het volk van God. Precies, als de in den mond van ds B. onverantwoorde, wijl door hem niet gepeilde, term: „neo-calvinisme“ dat is.

Men moet maar weten, hoe men het volk bewerkt. Voor mij staat vast, dat ds B. beter kon doen, een paar jaar rustig te studeeren, zijn blad te laten loopen, en van broeders geen kwaad te spreken. Dat zijn harde woorden, maar ik spreek zo rustig uit. Ik weet, tegen wie ik de pen openneem, ook hoelang ik het doe, en blijf me voor-nemen, terwille van het misleide volk, zoo duidelijk mogelijk te zijn. Want het gaat me niet tegen ds B., maar ook heusch niet vóór ds Berkhoff. Het gaat me alleen om het volk. Het moet weten, waar het aan toe is.

³⁾ „Ezechiel“ van Prof. Noordzij vertelt het ook achterin, tientallen gevallen.

K. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Onze Predikanten-Jubilea.

Een onzer lezers — zelf géén predikant! — is een beetje nit zijn humeur over mijn poging, kort geleden, om een rein aan te brengen op onzen predikanten-jubileum-wagen; brengt daar eenige bedenkingen tegen in; die hij weet dat bij velen bestaan; en verzoekt me die in deze rubriek te willen beantwoorden.

Ofschoon het remmetje dat ik bedoelde — het weglaten van de jubileum-data in den almanak van het Jaarboek onzer Kerken — al door de uitgevers werd aangebracht, en de zaak in zóóver niet actueel meer is, wil ik toch graag aan dit verzoek voldoen. Het geeft me de gelegenheid, niet alleen om me te zuiveren van een boozen schijn, waaronder de korte stukjes in De Heraut en De Bazuin, me blijkbaar in veler oogen brachten, doch ook om nog wat dieper in te gaan op